

รายงานสรุปผลการดำเนินการเสนอกรมปศุสัตว์
การขับเคลื่อนนโยบายของกรมปศุสัตว์ (DLD Co-Ordinator : DLD-C)
สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดชุมพร

ภารกิจที่ ๓ โครงการสัตว์แพทย์พระราชทาน ในพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้บริการตรวจรักษาพยาบาลสัตว์เลี้ยงของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกล เป็นการป้องกันโรคระบาดสัตว์ โรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน และช่วยพัฒนาสุขภาพของสัตว์เลี้ยงของเกษตรกรให้มีความสมบูรณ์แข็งแรง ถ่ายทอดความรู้ในด้านสุขภาพและการเลี้ยงสัตว์ให้แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป

- เป้าหมาย**
๑. ให้บริการด้านสุขภาพสัตว์ ๒๕๐ ราย
 ๒. ให้บริการพัฒนาสุขภาพสัตว์เลี้ยง ๒๕๐ ตัว
 ๓. ให้บริการเกษตรกรพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพสัตว์ ๕๐ ราย
 ๔. ให้บริการเกษตรกรทบทวนความรู้ด้านสุขภาพสัตว์ ๕๐ ราย

ขั้นตอนการดำเนินการ

๑. ประชุมวางแผนเพื่อแต่งตั้งคณะทำงานโครงการระดับจังหวัด
๒. ประสานหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ในพื้นที่ดำเนินงานร่วมโครงการ
๓. หน่วยสัตวแพทย์พระราชทานออกให้บริการในพื้นที่เป้าหมาย ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนด
๔. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานตามเป้าหมาย
๕. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะพร้อมแนวทางแก้ไข ให้กรมปศุสัตว์ทราบต่อไป
๖. ติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่โดยปศุสัตว์เขตร่วมเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ (ส่วนกลาง)

ผลการดำเนินการ

กิจกรรมโค กระบือ

๑. พื้นที่อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

- ๑.๑ เกษตรกร ๗๕ ราย จำนวนสัตว์ ๑,๒๐๔ ตัว
- ๑.๒ ฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยในโค ๑,๐๕๕ ตัว และ โรคคัมปี สกินในโค ๕๐๕ ตัว
- ๑.๓ กำจัดพยาธิภายในและภายนอก ในโค ๑,๐๑๗ ตัว และพยาธิในเลือดในโค ๓๒ ตัว
- ๑.๔ ฉีดยาบำรุง ในโค ๑,๐๕๕ ตัว
- ๑.๕ รักษาสัตว์ป่วย ในโค ๑๖ ตัว
- ๑.๖ รักษาด้วยวิธีศัลยกรรม ผ่าไส้เลื่อน ในโค ๒ ตัว
- ๑.๗ การตรวจแก้ไขปัญหาระบบสืบพันธุ์ ในโค ๖๐ ตัว และผสมเทียมในโค ๘ ตัว
- ๑.๘ การรักษาโรคเท้าเจ็บด้วยวิธีการตัดแต่งกีบ ในโค ๒๐ ตัว
- ๑.๙ เก็บตัวอย่างส่งตรวจ อุจจาระ ๖ ตัวอย่าง เลือด ๑๑ ตัวอย่าง และซีรัม ๘ ตัวอย่าง

๒. พื้นที่อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

- ๒.๑ เกษตรกร ๑ ราย จำนวนสัตว์ ๓๐ ตัว
- ๒.๒ ฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยในโค ๒๕ ตัว และ โรคล้มปี่ สกีนในโค ๒๕ ตัว
- ๒.๓ กำจัดพยาธิภายในและภายนอก ในโค ๒๕ ตัว
- ๒.๔ ฉีดยาบำรุง ในโค ๒๕ ตัว
- ๒.๕ การตรวจแก้ไขปัญหาระบบสืบพันธุ์ ในโค ๓ ตัว

๓. พื้นที่อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

- ๓.๑ เกษตรกร ๓๓ ราย จำนวนสัตว์ ๑๖๕ ตัว
- ๓.๒ ฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยในโค ๑๕๔ ตัว
- ๓.๓ กำจัดพยาธิภายในและภายนอก ในโค ๑๕๔ ตัว
- ๓.๔ ฉีดยาบำรุง ในโค ๑๕๔ ตัว
- ๓.๕ การตรวจแก้ไขปัญหาระบบสืบพันธุ์ ในโค ๒๖ ตัว

กิจกรรมแพะ

๑. พื้นที่อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

- ๑.๑ เกษตรกร ๑๐ ราย จำนวนสัตว์ ๕๔๘ ตัว
- ๑.๒ ฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย ๕๑๔ ตัว
- ๑.๓ กำจัดพยาธิภายในและภายนอก ๕๑๔ ตัว
- ๑.๔ ฉีดยาบำรุง ๕๑๔ ตัว
- ๑.๕ รักษาสัตว์ป่วย ๑๘ ตัว
- ๑.๖ การตรวจแก้ไขปัญหาระบบสืบพันธุ์ ๓๘ ตัว และผสมเทียมใน ๙ ตัว
- ๑.๗ การรักษาโรคเท้าเจ็บด้วยวิธีการตัดแต่งกีบ ๔๖ ตัว
- ๑.๘ เก็บตัวอย่างส่งตรวจ อุจจาระ ๙๑ ตัวอย่าง เลือด ๒๘ ตัวอย่าง และซีรัม ๓๗๕ ตัวอย่าง

๒. พื้นที่อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

- ๒.๑ เกษตรกร ๑๗ ราย จำนวนสัตว์ ๓๘๔ ตัว
- ๒.๒ ฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย ๓๔๔ ตัว
- ๒.๓ กำจัดพยาธิภายในและภายนอก ๓๔๔ ตัว
- ๒.๔ ฉีดยาบำรุง ๓๔๔ ตัว
- ๒.๕ รักษาสัตว์ป่วย ๑๔ ตัว
- ๒.๖ การรักษาโรคเท้าเจ็บด้วยวิธีการตัดแต่งกีบ ๑๗ ตัว
- ๒.๗ เก็บตัวอย่างส่งตรวจ อุจจาระ ๗๓ ตัวอย่าง เลือด - ตัวอย่าง และซีรัม ๗๗ ตัวอย่าง

กิจกรรมสัตว์เล็ก (ผ่าตัดทำหมันสุนัข แมว)

- ๑. สัตว์มีเจ้าของ ๙๖ ราย จำนวน สุนัข และ แมว รวม ๒๒๔ ตัว
สุนัข ๗๗ ตัว (ผู้ ๑๖ ตัว เมีย ๖๑ ตัว) แมว ๑๔๗ ตัว (ผู้ ๒๘ ตัว เมีย ๑๑๙ ตัว)
- ๒. สัตว์ ไม่มีเจ้าของ จำนวนสุนัขแมวมรวม ๓๘ ตัว
สุนัข ๑๘ ตัว (ผู้ ๗ ตัว เมีย ๑๑ ตัว) แมว ๒๐ ตัว (ผู้ ๔ ตัว เมีย ๑๖ ตัว)

กิจกรรมสัตว์ปีก

๑. เกษตรกร ๒๐ ราย
๒. สนับสนุน วัคซีนรวม โรคนิวคาสเซิลและหลอดลมอักเสบ ๑,๐๐๐ ตัว
- ๓ สนับสนุนยากำจัดพยาธิภายในและยาบำรุง ๑,๐๐๐ ตัว

กิจกรรมฝึกอบรมเกษตรกร

- ๑.๑ อบรมความรู้ด้านการเลี้ยงโคเนื้อเรื่อง ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ด้านการดูแลสุขภาพสัตว์ให้มีศักยภาพ “การดูแลสุขภาพและการแก้ปัญหาในระบบสืบพันธุ์โคเนื้อ” จำนวน ๓๒ ราย
- ๑.๒ อบรมความรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์ปีกเรื่อง ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ด้านการดูแลสุขภาพสัตว์ให้มีศักยภาพ “การจัดการป้องกันโรคและสาริตการทำวัคซีนในสัตว์ปีก” จำนวน ๒๐ ราย

หน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติงาน

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดชุมพร และกองสวัสดิภาพสัตว์และสัตวแพทย์บริการ กรมปศุสัตว์ โดยมีหน่วยงานร่วมดำเนินการ ได้แก่ สัตวแพทย์สมาคมแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สำนักงานปศุสัตว์เขต ๘ สำนักงาน ปศุสัตว์จังหวัดในพื้นที่ปศุสัตว์เขต ๘ ดำเนินการร่วมกันสัตว์ชุมพร ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ชุมพร ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคใต้ตอนบน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคตะวันตก ศูนย์วิจัยการผสมเทียมและเทคโนโลยีชีวภาพสุราษฎร์ธานี ศูนย์วิจัยการผสมเทียมและเทคโนโลยีชีวภาพราชบุรี คณะสัตวแพทยศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย ๖ แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร มหาวิทยาลัยมหิดล และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ภาควิชาสัตวศาสตร์ ๑ แห่ง จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร เขตอุดมศักดิ์ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภายนอกที่เข้าร่วม ๒ แห่ง ได้แก่ หน่วยทหารพัฒนา นกส.๔ ชุมพร กองบัญชาการกองทัพไทย และองค์การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมภาคใต้ ปรานบุรี โดยมีเจ้าหน้าที่และนักศึกษาเข้าร่วมปฏิบัติงานในครั้งนี้ จำนวนทั้งหมด ๒๙๐ คน

ปัญหา-อุปสรรค

๑. เนื่องจากสภาพอากาศแปรปรวนมีลมมรสุมเข้าพื้นที่จังหวัดชุมพรในช่วงวันปฏิบัติงาน ทำให้มีฝนตกหนัก ทั้ง ๓ วัน เป็นอุปสรรคต่อการให้บริการในส่วนของสัตว์ใหญ่โดยเฉพาะโคเนื้อและโคนม จึงได้แก้ปัญหา โดยการสั่งซื้อเสื้อกันฝนให้เจ้าหน้าที่สวมใส่ ซึ่งทำให้ขณะปฏิบัติงานมีความยุ่งยากเพิ่มมากขึ้น ส่วนในจุด ปฏิบัติงานแพะไม่ค่อยสร้างปัญหาเท่าไรเนื่องจากทุกฟาร์มมีโรงเรือนกันฝนได้เป็นอย่างดี

๒. งานศัลยกรรมสัตว์ใหญ่ มีเกษตรกรนำโคมารับบริการน้อยกว่าเป้าที่ตั้งไว้เนื่องจากปัญหาฝนตกหนัก ในช่วงเข้าก่อนนัดหมาย โดยเกษตรกรจากพื้นที่อื่นที่ไม่ได้อยู่ใกล้เคียงจุดปฏิบัติงานได้ยกเลิกรถบรรทุกโคที่ได้นัดหมายกันไว้

๓. จุดปฏิบัติงานสัตว์เล็กเป็นอาคารเปิดโล่งทำให้ขณะปฏิบัติงานมีฝนสาดเข้าพื้นที่ปฏิบัติงานบางส่วน ต้อง เคลื่อนย้ายโต๊ะผ่าตัดและจุดพักสัตว์ออกไปยังบริเวณที่แห้งแทน

๔. การเลี้ยงโคของเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่เลี้ยงแบบผูกคอกในสวนปาล์ม การจับบังคับในบางรายที่ไม่มี ซองบังคับสัตว์ ต้องใช้วิธีการจับบังคับไว้กับต้นไม้หรือต้นปาล์ม ทำให้ใช้เวลานานและมีความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน อีกทั้งโคของเกษตรกรบางรายหลุดวิ่งหนีเนื่องจากเชือกที่สนตะพายชำรุด เจ้าหน้าที่จึงไปให้บริการในวันถัดไป

๕. การจับบังคับสุนัขและแมวไม่มีเจ้าของทำได้ยาก ต้องใช้การจับบังคับด้วยวิธีการใช้สารเคมีและปืนยิง ยาสลบ โดยได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นที่ร่วมปฏิบัติงานเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ดีการจัดการสัตว์เหล่านี้ผ่านโครงการสัตว์แพทย์พระราชทานไม่สามารถเพิ่มจำนวนสัตว์ได้มากในทางปฏิบัติ เนื่องจากต้องจัดเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติงานในสัตว์ชนิดอื่นด้วย ควรมีโครงการหรืองบประมาณโดยตรงเพื่อจัดการควบคุมประชากรสัตว์จรจัดโดยเฉพาะ

๖. การประสานงานเรื่องการเดินทางเข้าจุดปฏิบัติงานบางจุด เจ้าหน้าที่นำทางได้เข้ารอ ณ จุดรวมพล แต่ เนื่องจากจุดรวมพลมีความคับแคบเมื่อใช้จอดรถเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะนักศึกษาของมหาวิทยาลัยที่ต้องแยกจุดปฏิบัติงานย่อยออกไปบางจุดที่ห่างไกลทำให้เสียเวลาในการค้นหารถนำทาง ดังนั้นการเลือกจุดรวมพลที่มีบริเวณกว้างจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเมื่อนัดหมายคณะทำงานและรถปฏิบัติงานในเวลาพร้อมกันหลายจุด

ข้อเสนอแนะ

๑. ปัญหาส่วนใหญ่เป็นสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงจึงเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน ควรเลื่อนจัดเป็นช่วงฤดูร้อน คือช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน

๒. การให้บริการพื้นที่ ควรขอหน่วยงานที่กำลังช่วยในการจับบังคับ เพื่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Key Success Factor)

๑. การบูรณาการความร่วมมือของบุคลากรด้านสัตวแพทย์และสัตวบาลระหว่างหน่วยงานด้านปศุสัตว์ทั้งภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา

๒. บุคลากรและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ทั้งนี้เพื่อสนองพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการบริการประชาชนชาวไทยให้มีความอยู่ดีกินดีโดยถ่วงหน้าและเสมอภาคกัน เป็นการแบ่งเบาพระราชกรณียกิจอีกทางหนึ่ง สร้างคุณประโยชน์ให้แก่เกษตรกรผู้ยากไร้ อยู่ห่างไกลและขาดโอกาส